

#20

In welk Moendoes-seizoen
(*klang*) draagt klimheester
witte vruchten?

#60

Welke twee steden
op Moendoes
liggen het verst van elkaar?

#91

Moendianen tellen met puntjes,
streepjes en driehoekjes.
Wat is meer,
een puntje of een driehoekje?

#158

Moendianen houden van
schilderen. Welke vorm
schilderen ze het vaakst?

#122

Welk woord gebruiken
Moendianen voor 'stad'?

#123

Hoe noemen
Moendianen
een schilddier?

#4

Voor welk dier zijn
de Moendianen bang?

#61

Zijn er vulkanen
op Moendoes?

#113

Hebben Moendianen
een geschreven taal?

#152

Het woord *sliep*
betekent periode.
In welke periode leven
de Moendianen nu?

#105

Met het Moendiaanse
telsysteem kun je ook rekenen.
Wat betekent dit symbool?

#3

Zijn ringvliegen nachtdieren,
of zijn ze juist overdag actief?

10

Hoeveel vingers hebben Moendianen?

55

Het woord *klang* betekent seizoen. Hoeveel seizoenen zijn er op Moendoes?

104

Welk getal staat hier?

163

Het woord *sliep* betekent periode. Hoeveel periodes onderscheiden de Moendianen in hun geschiedenis?

2

Komen op Moendoes dieren zonder ruggengraat voor?

116

Een Moendiaan wijst in de verte en zegt *blof maja*. Je ziet zelf in de verte wat geurkruidplantjes, heuvels en daarachter de oceaan. Wat betekent *blof maja*?

#7

Waar zit de anus (het poepgat)
van een schilddier?

#99

Moendianen tellen met puntjes,
streepjes en driehoekjes.
Hoeveel is één driehoekje?

#103

Welk getal staat hier?

#118

Een Moendiaan kijkt je aan
en zegt
do affoe lo.
Wat bedoelt die daarmee?

#13

Welke kleur hebben
zaadjes van de plant *waan*?

#157

Welke gereedschappen
gebruiken de Moendianen?

#25

Hoe komt
de ringvlieg
aan zijn naam?

#102

Hoe schrijven
Moendianen
het getal 20?

#115

Moendianen gebruiken
vaak het woordje *pi*.
Doen ze dat
als ze blij zijn,
of juist niet?

#117

Een Moendiaan loopt
langs je heen en zegt
do steppe kapoeki.
Wat bedoelt die daarmee?

#6

Is het schild van een schilddier
hard net als bot,
of is het zacht net als vlees?

#175

In welke periode (*sloop*)
waren de Moendianen
het kleinst?

15

Welke figuur
heeft de ringvlieg
op zijn rug?
In welke kleur?

18

In welk Moendoes-seizoen
(*klang*) bloeit klimheester?

94

Als één getal bestaat uit
puntjes, streepjes en
driehoekjes,
welke vorm staat
dan bovenaan?

119

Welk woord gebruiken
de Moendianen
als ze elkaar begroeten?

159

Kunnen Moendianen
vuur maken?

120

Hoe noemen Moendianen
een ringvlieg?

5

Moendianen eten, behalve
schilddieren, ook een plant
die ze *waan* noemen.
Welk deel van de plant
eten ze?

16

In welk Moendoes-seizoen
(*klang*) bloeit geurkruid?

59

Welke stad op Moendoes
is het hoogst gelegen?

101

Hoe schrijven
Moendianen
het getal 10?

106

Met het Moendiaanse
telsysteem kun je ook rekenen.
Wat betekent dit symbool?

138

Welk woord staat hier
in onze letters?

#21

Welke kleur hebben
de bloemen van klimheester?
Hoeveel bloemblaadjes
hebben ze?

#62

Sneeuwt het wel eens
op Moendoes?

#92

Staat hier één getal of
meerdere getallen?

#164

De geschiedenis
van de Moendianen bestaat
voor zover bekend
uit drie verschillende periodes.
Welke periodes zijn dat
in volgorde van vroeger tot nu?

#108

Met het Moendiaanse
telsysteem kun je ook rekenen.
Wat betekent dit symbool?

#137

Welk woord staat hier
in onze letters?

19

In welk Moendoes-seizoen
(*klang*) draagt geurkruid
zaadjes?

97

Moendianen tellen met puntjes,
streepjes en driehoekjes.
Hoeveel is één puntje?

100

Hoe schrijven Moendianen
het getal 7?

153

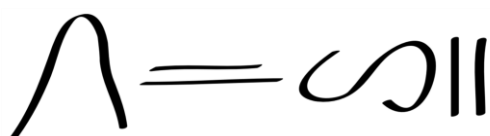

Het woord *sliep*
betekent periode.
Welke periode
in de geschiedenis
van de Moendianen
duurde het langst?

136

Welk woord staat hier
in onze letters?

126

Wat betekent het
Moendiaanse woord
waan?

8

Hoeveel zaden komen voort
uit één bloem
van de plant *waan*?

58

Vriest het wel eens
op Moendoes?

65

Waarvoor zijn sommige
aardlagen in de heuvels
donkerder van kleur?

95

Wordt de uitkomst van een
bewerking onder de opgave
geschreven of eraast?

139

Welk woord staat hier
in onze letters?

| < < >

110

Moendianen hebben zes
vingers, drie aan iedere hand.
Je vraagt je af of dat terug te
zien is in de taal en cultuur van
de Moendianen. Waar heeft
'het hebben van zes vingers'
waarschijnlijk invloed op gehad?

1

Hoeveel verschillende diersoorten leven er op Moendoes?

14

Waren er al schilddieren in de periode *sliep dok dok*?

98

Moendianen tellen met puntjes, streepjes en driehoekjes. Hoeveel is één streepje?

121

Hoe zeggen Moendianen 'nee'?

160

Welke opgravingen zijn het oudst, de opgravingen uit laag 93-108 of die uit laag 161-176?

109

Ons telsysteem is tientallig. Na ieder tiental beginnen we als het ware opnieuw met tellen (11, 12, 13 ...). Hoeveel -tallig is het telsysteem van de Moendianen?

9

In welk seizoen is de foto van het schoolgebouw genomen?

56

Het woord *klang* betekent seizoen. In welk seizoen is het het warmst?

114

Welk Moendiaans woord staat hier?

161

Welk vak krijgen de Moendianen in ieder geval op school?

107

Met het Moendiaanse telsysteem kun je ook rekenen. Wat betekent dit symbool?

125

Hoe noemen de Moendianen klimheester?

17

In welk seizoen
bloeit steekgras?

63

Hoe groot ongeveer is de
afstand (in Moendoes-dos)
van het meest westelijke punt
van Moendoes (links op de
kaart) tot het meest oostelijke
punt van Moendoes?

75

Je collega-onderzoekers
hebben 500 dagen lang de
temperatuur, neerslag en wind
op Moendoes gemeten.
Bij welk van deze
drie weersverschijnselen
hoort grafiek I?

93

Staat hier één getal of staan
hier meerdere getallen?

155

Het woord *sliep*
betekent periode.
In welke periode
was het erg donker?

162

Hebben
de Moendianen
elektriciteit?

11

In de heuvels (*ara noeki*) op Moendoes komen geen ringvliegen voor. Je collega-wetenschappers hebben het vermoeden dat dat door de kou komt. Hoe kun je dat onderzoeken?

26

Wat eten schilddieren allemaal?

57

Zitten er in één Moendoes-jaar meer of minder dagen dan 365 (een jaar op aarde)?

66

Wat is het kookpunt van water op Moendoes?

96

Een Moendiaan kan op een dag zo'n 35 Moendoes-dos afleggen. Hoeveel dagen doet die over een reis van Laka-wom naar Noeki-wom?

156

Op Moendoes staat een oud bouwwerk dat voor de Moendianen heel erg belangrijk is. Welk bouwwerk is dat?

#22

In welk gebied op Moendoes vind je het meeste steekgras?

#29

In welk seizoen komen weinig of geen ringvliegen voor?

#64

Je collega-wetenschappers hebben het vermoeden dat er op de planeet Moendoes niet evenveel uren in een dag zitten als op aarde. Hoe kun je dat onderzoeken?

#74

De afstand tussen *Laka-wom* en *Noeki-wom* is 315 kilometer. Hoeveel kilometer is één Moendoes-dos?

#151

Hoeveel uur per dag zitten leerlingen op Moendoes in de klas?

#166

Hoe oud is document *x*/?

#23

Welk gebied op Moendoes is het minst geschikt voor planten om te groeien?

#32

Wie neemt bij schilddieren de zorg voor de jongen op zich, het mannetje of het vrouwtje?

#68

Voorwerpen met een verschillende massa vallen op aarde altijd even snel. Op Moendoes is dat net zo. Hoe lang doet een voorwerp op Moendoes erover om 100 meter naar beneden te vallen?

#73

Op Moendoes is er één seizoen waarin het heel krachtig waait. Uit welke richting komt de wind voornamelijk in dat seizoen?

#124

Hoe noemen de Moendianen steekgras?

#167

Welke gebeurtenis vormde het begin van de huidige jaartelling van de Moendianen?

#27

Welke organismen
op Moendoes
behoren tot
de planteneters?

#30

In welk seizoen
worden jonge schilddiertjes
geboren?

#67

Wat is
het vriespunt van water
op Moendoes?

#76

Je collega-onderzoekers
hebben 500 dagen lang de
temperatuur, neerslag en wind
op Moendoes gemeten.
Bij welk van deze drie
weersverschijnselen hoort
grafiek 2?

#142

Staat een letter
in de geschreven taal
van de Moendianen
voor een klank (zoals bij ons)
of voor een heel begrip (zoals
bijvoorbeeld in het Chinees)?

#165

Hoe tekenen en schilderen
Moendianen de zon?

12

Welke kleur hebben de vruchten van de plant *deffe*?

77

Je collega-onderzoekers hebben 500 dagen lang de temperatuur, neerslag en wind op Moendoes gemeten. Bij welk van deze drie weersverschijnselen hoort grafiek 3?

168

Waarop schrijven en schilderen Moendianen?

81

Op Moendoes zijn er drie seizoenen die precies even lang duren. Hoeveel Moendoes-dagen duurt één seizoen?

24

Welke plant op Moendoes kan het best op grote hoogten leven?

28

Welke organismen op Moendoes behoren tot de alleseters?

#69

Hoeveel uur
duurt één Moendoesdag?

#31

In welk seizoen
vertonen schilddieren
veel agressief gedrag?

#71

Klang tomi is koud, droog en
windstil. Hoe zit het met de
temperatuur, de neerslag en de
wind in *klang raf raf*?

#182

Aan welke dingen besteden
Moendianen hun vrije tijd?
Drie voorbeelden zijn genoeg
voor een publicatie.

#154

Het woord *sliep*
betekent periode.
In welke periode werd
het grote doolhof gebouwd?

#35

Welk van de planten op Moendoes heeft veel licht nodig om te kunnen bloeien?

#84

In één van de seizoenen staat het water in de rivier een stuk hoger, terwijl het toch weinig regent. Het waterniveau van de rivier stijgt doordat de sneeuw op de heuvels smelt. In welk seizoen is dat?

#131

De drie seizoenen op Moendoes worden *klang tomi*, *klang raf raf* en *klang blof* genoemd. De seizoenen zijn vernoemd naar het weersverschijnsel dat typisch is voor dat seizoen. Wat betekent *raf*?

#141

Wat betekent het Moendiaanse woord *dok*?

#172

Moendianen hebben van oudsher een gebaar voor 'gevaar' of 'pas op'. Ze maken het gebaar met hun handen. Wat is dat symbool?

#174

Welke diersoorten leefden er op Moendoes in de donkere tijd, behalve Moendianen zelf?

#33

Plantenzaden kunnen verspreid worden door de wind of door dieren. Hoe worden zaadjes van geurkruid verspreid?

#34

Plantenzaden kunnen verspreid worden door de wind of door dieren. Hoe worden zaadjes van steekgras verspreid?

#80

Hoeveel Moendoes-dagen zitten er in één Moendoes-jaar?

#129

Wat betekent het Moendiaanse woord *gretti*?

#143

Onze eigen taal wordt van links naar rechts gelezen, maar Arabisch bijvoorbeeld van rechts naar links en Chinees van boven naar beneden. In welke richting wordt de geschreven taal van de Moendianen gelezen?

#173

Waren Moendianen vóór de donkere tijd groter, kleiner of even groot als nu?

#38

Dit zijn uitwerpselen. Van welk organisme zijn deze uitwerpselen afkomstig?

Uitwerpselen met stukjes steekgras en ringvlieg

#78

Op Moendoes komen heuvels voor. Deze heuvels zijn opgebouwd uit laagjes: zie de doorsnede die een andere onderzoeker al heeft gemaakt. In hoeveel tijd is één laag in de heuvels gevormd? Je twijfelt tussen één dag, één seizoen of één jaar.

#128

Wat betekent het Moendiaanse woord *pi*?

#132

De drie seizoenen op Moendoes worden *klang tomi*, *klang raf raf* en *klang blof* genoemd. De seizoenen zijn vernoemd naar het weersverschijnsel dat typisch is voor dat seizoen. Wat betekent *blof*?

#176

Wordt er tegenwoordig op Moendoes handel gedreven?

#183

Wat heeft de vorm van de klimheesterbloem gemeen met het Moendiaanse getal 144?

41

In *klang tomi* zie je nauwelijks ringvliegen. Twee mogelijke verklaringen daarvoor zijn: 'ringvliegen trekken in *klang tomi* de heuvels in' en 'ringvliegen overleven *klang tomi* als eitje'. Welke verklaring is het meest waarschijnlijk?

72

Klang tomi is koud, droog en windstil. Hoe zit het met de temperatuur, de neerslag en de wind in *klang blof*?

127

Moendianen kunnen twee klanken, die voor ons verschillend zijn, niet uit elkaar houden. Ze gebruiken voor hetzelfde woord soms de ene en soms de andere klank, maar merken zelf geen verschil. Om welke twee klanken gaat het?

133

Moendianen hebben verschillende namen voor de verschillende gebieden (*ara ara*) in hun land. Wat betekent *ara blof*?

149

Het Moendiaanse woord *pi* is oorspronkelijk waarschijnlijk afgeleid van het woord *pilo*. Wat is daarvoor de verklaring?

179

Sleep dok dok wordt door de Moendianen ook wel *sleep kalif maja* genoemd. Waarom?

#36

Je wil klimheester meenemen naar de aarde om daar te kweken. Je verzamelt daarom een aantal zaadjes van de plant. Wat hebben de zaadjes zeker nodig om te kunnen ontkiemen?

#40

Schilddieren zijn in één bepaald seizoen bijzonder agressief. Wat is de reden waarom schilddieren in dat seizoen zo agressief zijn?

#70

Hoeveel jaar geleden vond op Moendoes een grote vulkaanuitbarsting plaats? (geteld in Moendoesjaren)

#82

De planeet Moendoes draait om ster XC20, zoals de aarde om de zon draait. Hierdoor ontstaan de drie seizoenen. Hoe lang doet Moendoes over één rondje?

#130

De drie seizoenen op Moendoes worden *klang tomi*, *klang raf raf* en *klang blof* genoemd. De seizoenen zijn vernoemd naar het weersverschijnsel dat typisch is voor dat seizoen. Wat betekent *tomi*?

#135

Het woord *tedep* betekent niet alleen hallo, maar ook iets anders. Wat?

#37

In de bodemlagen van de heuvels op Moendoes komen zaadjes van geurkruid voor. Uit welk gebied van Moendoes zijn deze zaadjes vooral afkomstig?

#39

Halverwege *klang raf raf* worden meer ringvliegen waargenomen dan halverwege *klang blof*. Hoe komt dat?

#87

Hoe groter een planeet, hoe groter de zwaartekracht op die planeet.
Is de planeet Moendoes groter of kleiner dan aarde?

#134

Hoe maken Moendianen het meervoud van een zelfstandig naamwoord?

#140

Komt een bijvoeglijk naamwoord in de taal van de Moendianen vóór of na het zelfstandig naamwoord?

#178

Wat zijn de meest gebruikte figuren in de decoraties (kunst) van de Moendianen? Volgens een collega zijn het er waarschijnlijk twee.

43

Schilddieren verplaatsen zich naar gebieden waar het meeste voedsel te vinden is. Hoe komt het dat schilddieren alleen in *klang tomi* in de heuvels te vinden zijn?

53

Het valt je op dat de ringvliegen die ten oosten van de heuvels voorkomen zich minder snel voortbewegen, en gemakkelijker te vangen zijn dan de ringvliegen in de rest van Moendoes. Welke verklaring kun je daarvoor bedenken?

83

Hoe groter de zwaartekracht, hoe sneller iets valt. Op aarde valt een voorwerp in 4,5 seconden van 100 meter hoogte naar beneden. Is de zwaartekracht op Moendoes groter, kleiner of even groot als op aarde?

144

Als wij een vraag stellen, dan geven we dat aan door aan het eind van de zin hoger te praten. Hoe geven Moendianen aan dat ze een vraag stellen?

169

Uit welke periode stamt document *x* /?

170

De Moendianen deden vroeger aan veeteelt. Waardoor is dat nu niet het geval?

49

Bloemen zijn de voortplantingsorganen van planten. Bevruchting vindt plaats door wind of door dieren. Van welke plant op Moendoes wordt het stuifmeel door ringvliegen verplaatst?

54

Moendianen moeten jagen op schilddieren. De dieren zijn niet geschikt voor veeteelt omdat ze zo agressief zijn. Om welke reden zijn schilddieren nog meer ongeschikt als vee?

79

Waarvoor doen Moendianen er in *klang tomi* minder lang over om van *Blof-wom●* naar *Blof-wom●●* te reizen?

150

Hoe noemen Moendianen de bloem van de klimheester?

177

Werd er in *slied dok dok* op Moendoes handel gedreven?

191

In welk jaar van de oude jaartelling werd het grote doolhof gebouwd?

48

Aan het eind van *klang tomi*
zijn schilddieren een stuk
magerder geworden.
Hoe komt dat?

50

Hoe lang,
in Moendoesdagen,
zijn schilddieren
in verwachting?

85

In welk jaar
van hun eigen jaartelling
leven de Moendianen nu?

III

Na puntjes, streepjes en
driehoekjes is het volgende
symbool in het Moendiaanse
telsysteem een soort kommetje.
Hoeveel is één kommetje?

180

Waarvan is
het handgebaar
voor gevaar
afgeleid?

190

Wat is de vertaling
van de tekst
op document x2?

42

Waardoor komen in de heuvels van Moendoes nauwelijks ringvliegen voor?

47

Moendianen stoppen tijdelijk met het jagen op schilddieren als de paartijd van de schilddieren begint. Aan het begin van welk seizoen paren schilddieren?

90

In sommige lagen in de heuvels van Moendoes komt vulkaanas voor. Je ziet dat laagjes pure as afgewisseld worden met laagjes as vermengd met zand. In welke seizoenen ontstaan de laagjes pure as?

147

In een interview zegt een Moendiaan:
Klang janna raf raf.
Bog janna dok.
Wat bedoelt die?

186

Welke voedselbronnen verloren de Moendianen in de overgang van *sliep dok dok* naar *sliep kara*? Volgens een collega verloren ze waarschijnlijk twee voedselbronnen.

189

Document x/ is waarschijnlijk een verkoopcontract. Wat werd er verkocht?

45

In de lagen van de heuvels
op Moendoes komen
zaadjes van geurkruid voor.
Waardoor ontkiemen
deze zaadjes niet?

51

Schilddieren krijgen per paartje
één jong per keer.
Krijgen alle schilddieren
ieder jaar een jong?

89

Een Moendiaan loopt
in 16,5 uur van *Laka-wom*
naar *Blof-wom*●●.
Hoe snel loopt die in km/u?

145

In een interview
zegt een Moendiaan:
Fofi fofi gretti deffe.
Wat bedoelt die?

171

Uit welke periode
stamt document x2?

188

Waardoor was het
in *sleep kara*
heel donker?

46

Dit zijn uitwerpselen.
In welk seizoen werden
deze uitwerpselen
geproduceerd?

← Uitwerpselen
met alleen stukjes
steekgras en
steekgraszaadjes

86

De planeet Moendoes
draait net als de aarde om
zijn eigen as. Hierdoor ontstaat
het dag-nacht-ritme.
Draait Moendoes
sneller, trager of even snel
om zijn as als de aarde?

112

Moendianen hebben één
bepaald getal dat voor hen
heel bijzonder is en dat ze ook
gebruiken als versiering.
Welk getal is dat
in onze cijfers?

146

In een interview
zegt een Moendiaan:
Pilo pilo steppe noeki.
Wat bedoelt die?

181

Waardoor zijn er zo weinig
geschreven bronnen van de
Moendianen bewaard gebleven?

185

Moendianen waren vroeger
(in *sliep dok dok*) veel minder
tijd per dag kwijt met de
productie van voedsel dan nu.
Waardoor kwam dat?

44

Tijdens de paartijd vertonen schilddieren typisch gedrag. Dat gedrag bestaat uit drie afzonderlijke elementen die steeds in dezelfde volgorde plaatsvinden.

Welke drie elementen zijn dat?

52

Waardoor komt in het oosten van Moendoes geen steekgras voor?

88

Het valt je op dat Moendianen erg grote passen maken (net als mensen op de maan). Hoe komt dat?

148

Wat betekent de Moendiaanse term voor 'klimheesterbloem' letterlijk?

184

Welk jaar was het in de (oude) jaartelling van de Moendianen toen de donkere tijd begon?

187

Wat kan verklaren dat Moendianen nu groter zijn dan in de donkere tijd, maar kleiner dan vóór de donkere tijd?